



Khuyến khích tích tụ - tập trung ruộng đất để tăng hiệu quả sản xuất nông nghiệp

■ Doãn Trí Tuệ

Nghệ An có 196.000ha đất sản xuất nông nghiệp (SXNN), bình quân 670m²/người, ruộng đất phân tán thành nhiều mảnh nhỏ, lấm bờ thửa, lãng phí đất, gây khó khăn cho việc xây dựng hệ thống giao thông, thủy lợi nội đồng, bố trí cơ cấu cây trồng, cơ cấu giống, thời vụ sản xuất, chăm sóc, phòng trừ sâu bệnh..., đặc biệt làm cản trở các cá nhân, doanh nghiệp đầu tư hoặc liên kết, liên doanh vào SXNN. Chính vì vậy, tốc độ tăng trưởng giá trị sản lượng nông nghiệp bình quân đất tăng chưa nhiều, hiệu quả chưa cao.

Tích tụ - tập trung ruộng đất là cần thiết

Việc tích tụ - tập trung ruộng đất (gọi chung là tích tụ ruộng đất) sẽ đem lại nhiều hiệu quả cho SXNN. Trước hết là mở đường cho cơ giới hóa đồng bộ từ làm đất đến gieo trồng, chăm sóc, phòng chống sâu bệnh đến thu hoạch thay cho việc lao động thủ công trên mảnh ruộng nhỏ lẻ, mất nhiều công, tăng chi phí sản xuất, hiệu quả sản xuất thấp.

Theo số liệu kết quả nghiên cứu và ứng dụng đưa cơ giới hóa vào sản xuất lúa cho thấy: Chi phí

khâu làm đất giảm từ 1,2-2,1 triệu đồng/ha; khâu gieo cấy giảm từ 2,3-3,2 triệu đồng/ha; khâu thu hoạch giảm từ 2-2,7 triệu đồng/ha. Riêng khâu sử dụng máy cấy, trung bình 1 máy cấy (loại cấy 4 hàng) cấy 1 ngày được 1ha, trong khi đó cấy bằng tay phải mất 30 người cấy trong 1 ngày.

Việc các đại điền tích tụ ruộng đất sẽ giúp hình thành các cánh đồng lớn, thuận lợi cho công tác quản lý, quy hoạch, xây

dựng hệ thống giao thông, thủy lợi nội đồng, đảm bảo khung thời vụ gieo trồng kịp thời, xóa bỏ tình trạng mỗi hộ sản xuất tự ý gieo trồng một giống, đưa nhanh những giống cây trồng có năng suất cao, chất lượng tốt vào gieo trồng đem lại hiệu quả kinh tế cao hơn.

Trên cơ sở tích tụ ruộng đất sẽ hình thành các cánh đồng lớn là điều kiện đủ và cần để các doanh nghiệp cùng với bà con nông dân, hợp tác xã nông nghiệp liên kết hoặc liên doanh từ sản xuất đến bao tiêu sản phẩm thành một chuỗi giá trị khép kín.

Một trong những điển hình về tích tụ ruộng đất và liên kết sản xuất có hiệu quả, đó là trường hợp ông Hồ Sỹ Quảng ở xã Thọ thành, huyện Yên Thành được UBND xã cho thuê đất 5% của xã cộng với đất chia theo Nghị định 64 được dân dồn điền đổi thửa với tổng quy mô diện tích lên đến 20ha. Có 20ha đất được thuê lâu dài, ông Quang trở thành đại điền chuyên sản xuất lúa giống và ông đã liên kết với Công ty Giống cây trồng Khang Long ở tỉnh Thái Bình để sản xuất giống lúa. Khi đã có 20ha đất ruộng thành một cánh đồng lớn, ông Quảng mua sắm máy móc đầy đủ thực hiện cơ giới hóa đồng bộ từ làm đất, gieo cấy đến thu hoạch và áp dụng quy trình sản xuất thâm canh cao theo hướng dẫn của doanh nghiệp nên năng suất lúa luôn luôn đạt trên 70 tạ/ha vụ xuân và 66 tạ/ha trong vụ hè thu. Lúa giống sản xuất ra được doanh nghiệp bao tiêu hết với giá từ 7.300-7.500 đồng/kg lúa tươi. Nhờ vậy, thu nhập hàng năm từ tiền bán lúa giống của ông Quảng không dưới 90 triệu đồng/ha/năm.

Theo số liệu của Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Nghệ An, toàn tỉnh hiện có 580 trang trại nuôi, trồng cây con các loại có diện tích từ 1ha trở lên. Đa phần các trang trại SXNN ở Nghệ An thuộc diện nhỏ lẻ, chưa đủ sức làm giàu. Theo Tổ chức Hợp tác phát triển Đức (GIZ), nông dân muốn làm giàu từ cây lúa phải có trên 3ha đất và trong quá trình canh tác phải áp dụng cơ giới đồng bộ, đi cùng với việc thực hiện tốt các biện pháp thâm canh. Đã đến lúc tích tụ ruộng đất cần phải được khuyến khích thực hiện mạnh

mẽ, nhất là những vùng ruộng đất nhiều nhưng lao động nông nghiệp không đáp ứng được do lực lượng lao động trẻ, khỏe đi vào làm việc ở các khu công nghiệp, dẫn đến tình trạng gieo cấy không đảm bảo thời vụ, các biện pháp thâm canh, chăm sóc, phòng trừ sâu bệnh không thực hiện được và không ít nơi đã xảy ra hiện tượng bỏ ruộng hoang, nhất là trong vụ hè thu và vụ mùa.

Các hình thức tích tụ ruộng đất

Có thể có nhiều hình thức tích tụ ruộng đất hiện nay ở nông thôn, nhưng phổ biến nhất có mấy hình thức tích tụ ruộng đất sau đây:

Một: Thông qua hình thức dồn điền đổi thửa, từ nhiều thửa nhỏ phân tán trên nhiều cánh đồng thành thửa to dồn về 1 đến 2 hoặc 3 cánh đồng. Từ đó các hộ nông dân hoán đổi cho nhau thành mảnh ruộng có quy mô diện tích lớn.

Hai: Cho thuê hoặc cho mượn đất giữa các tổ chức, cá nhân với người nông dân để có diện tích sản xuất ít nhất từ 1-2ha trở lên để sản xuất - kinh doanh.

Ba: Thông qua hình thức liên kết, liên doanh giữa doanh nghiệp với nông dân đi từ sản xuất đến tiêu thụ sản phẩm thành một chuỗi giá trị khép kín. Hình thức này được bà con nông dân hưởng ứng đồng tình cao nhưng đòi hỏi cả 2 phía (nông dân và doanh nghiệp) phải cam kết thẳng cùng hưởng, thua cùng chịu, tránh tình trạng một trong 2 bên bỏ cuộc dở chừng, xóa bỏ hợp đồng, gây thiệt hại cho bên còn lại.

Bốn: Mua bán, chuyển nhượng đất nông nghiệp giữa người có nhu cầu bán với đối tượng có nhu cầu mua hoặc nhận

chuyển nhượng. Hình thức này đòi hỏi cá nhân hoặc doanh nghiệp có tiềm lực về tài chính mới làm được và hình thức này hiện nay chưa phổ biến.

Năm: Góp đất của nhiều hộ gia đình lại trên cùng một vùng đất thành một cánh đồng hoặc cả một vùng có quy mô diện tích từ 5-7ha hoặc lên cả hàng chục ha cho doanh nghiệp thuê hoặc liên kết, liên doanh để sản xuất và tiêu thụ sản phẩm thành chuỗi giá trị khép kín. Cách làm này, vừa dễ làm, lại được bà con nông dân sẵn sàng đồng tình cao. Một trong những điển hình đang thực hiện tốt cách làm này từ nhiều năm nay là Hợp tác xã Nông nghiệp Diễn Liên, huyện Diễn Châu. Toàn hợp tác xã tích tụ đất của bà con nông dân được hơn 200ha/tổng số 314ha ở 4 vùng đồng, mỗi vùng có từ 50-70ha. Số diện tích này hợp tác xã liên kết với Công ty Giống cây trồng Cường Tân ở tỉnh Nam Định để sản xuất giống lúa cả trong vụ xuân và vụ hè thu. Toàn bộ sản phẩm hạt giống sản xuất ra được Công ty Giống cây

trồng Cường Tân bao tiêu hết. Bằng sự liên kết này, hàng năm thu nhập trên 1ha đất nông nghiệp từ 85-90 triệu đồng/ha, cao gấp 1,25-1,3 lần so với sản xuất bình thường.

Những khó khăn, cản trở

Trong quá trình khuyến khích bà con nông dân thực hiện chủ trương tích tụ ruộng đất bằng nhiều hình thức khác nhau để nâng cao hiệu quả sản xuất, công việc này hiện nay vẫn đang gặp phải nhiều khó khăn, cản trở, đó là:

Thứ nhất: Đa số bà con nông dân không muốn chuyển nhượng đất của mình cho người khác sản dụng dưới bất cứ hình thức nào, thậm chí một năm gieo cấy, trồng trọt một vụ, còn lại bỏ hoang, như ở xã Diễn Thái, Diễn Hồng..., huyện Diễn Châu hay ở Đô Lương, Yên Thành... Vì họ coi đất là vốn liếng, khi phải cần đến đất, nhất là khi công việc làm ăn gặp khó khăn thì phải quay về SXNN để tự nuôi sống gia đình. Thậm chí có gia đình lao động chính, lao động trẻ khỏe đi làm ăn xa hoặc đi xuất khẩu lao động, họ vẫn giữ đất. Vì họ sợ công việc làm ăn không ổn định, không lâu dài, có thể phải quay về làm ruộng.

Thứ hai: Nguồn lao động trong nông nghiệp



Bà con nông dân xã Diễn Liên (Diễn Châu) chăm sóc trên cánh đồng lúa liên kết sản xuất với doanh nghiệp



Tích tụ ruộng đất để nâng cao hiệu quả sản xuất là một chủ trương đúng và cần thiết
 Ảnh: Nông dân Nam Đan cơ giới hóa sản xuất nông nghiệp

hiện nay còn nhiều, còn dôi dư, nghề nghiệp lại không có, không làm nông nghiệp thì không biết làm gì để kiếm sống.

Thứ ba: Nguồn cung cấp đất nông nghiệp không nhiều, không tập trung, đa phần nhỏ lẻ, phân tán... nên việc tích tụ ruộng đất không mặn mà, không hấp dẫn, khó đồng thuận... giữa người chuyển nhượng và người được chuyển nhượng.

Thứ tư: Khả năng tài chính của cá nhân hoặc doanh nghiệp nhận chuyển nhượng quyền sử dụng đất nông nghiệp có hạn, nên chỉ có thể chuyển nhượng một cách nhỏ lẻ; không thể tích tụ lớn để sản xuất trên quy mô lớn.

Thứ năm: Thủ tục hành chính hiện tại vẫn còn gặp nhiều khó khăn, hạn chế, như: Phải xác nhận nghĩa vụ tài chính của người chuyển nhượng quyền sử dụng đất và phải đo đạc lại đất. Người mua được quyền sử dụng đất phải trả lệ phí trước bạ, chi phí đồ đạc chứng nhận quyền sử dụng đất.

Một số ý kiến đề xuất

Thực hiện chủ trương khuyến khích bà con nông dân tích tụ ruộng đất để nâng cao hiệu quả sản xuất là một chủ trương đúng và cần thiết. Nhưng trong quá trình thực hiện đã gặp nhiều khó khăn, cản trở. Vì vậy, để chủ trương này được thực hiện tốt, Trung ương và Tỉnh cần xem xét mấy vấn đề sau đây:

- Phải hết sức coi trọng công tác tuyên truyền chủ trương mục đích và nội dung của việc tích tụ ruộng đất hiện nay là nhằm làm tăng giá trị và hiệu quả sản xuất. Hiện nay, một bộ phận nông dân chưa có tầm nhìn, trông xa thấy rộng lợi ích của việc tích tụ ruộng đất để đem lại hiệu quả sản xuất cao hơn. Vì vậy phải tập trung tuyên truyền mạnh để dân biết, dân hiểu, dân nghe.

- Cần có định hướng cụ thể về hình thức, cách thức tích tụ ruộng đất, quyền lợi của tổ chức và cá nhân sau khi tích tụ ruộng đất (bao gồm thời gian, quyền lợi sử dụng đất được tích tụ). Bởi đầu tư vào sản xuất trên quy mô lớn phải đầu tư nhiều về phương tiện, máy móc cơ giới hoá, nhà xưởng chế biến, sân phơi, đóng gói sản phẩm... Trong khi đó ai cũng biết đầu tư vào SXNN lắm rủi ro, khó đoán định.

- Cần có quỹ cho người lao động như quỹ bảo hiểm xã hội khi họ rút khỏi khu vực SXNN tham gia vào khu vực phi nông nghiệp tại nông thôn và đô thị.

- Xây dựng hệ thống quản lý đất đai điện tử để cung cấp thông tin, số hóa về quyền sử dụng đất và giao dịch bất động sản, phải đăng ký vào sổ địa chính của cơ quan quản lý đất đai./.